

Hoge commissaris te Djakarta (Van Bylandt) aan minister van Buitenlandse Zaken (Beyen) en minister zonder portefeuille (Luns), 28 april 1953

Ik bezocht heden Mukarto, die herhaalde, dat het bezoek van Minister Luns zeer aangenaam zou zijn en vroeg over welke zaken de Minister dacht te spreken. Mijnerzijds zeide ik nog onkundig te zijn over de eventuele duur van het bezoek en Uw bedoelingen. Mukarto vervolgde toen, dat naar zijn mening besprekingen over de belangrijke zaken (lees Unieverhouding) beter niet met dit Kabinet konden worden besproken, maar tot na de verkiezingen uitgesteld, waarna de Indonesische Regering immers meer steun in de rug zou hebben.

Ik zeide deze zienswijze wel te beamen, al was zij niet hoopgevend voor mij in het eerste jaar! Ik suggereerde toen, dat wellicht Uw bezoek dienstbaar zou kunnen worden gemaakt om een zaak van minder belang uit de wereld te helpen, bijvoorbeeld de Blitar en Talissekwestie. Op die wijze zou een bijdrage worden geleverd voor verbetering der betrekkingen. Mukarto reageerde hierop door te zeggen, dat tot dusver men het niet had aangedurfd deze kwestie in behandeling te nemen.

Aangezien blijkens Memorie van Antwoord verwachtbaar is, dat binnenkort de zaak weder aanhangig zal dienen te worden gemaakt, heb ik mij afgevraagd, of wellicht, op het bovenvermelde denkbeeld doorgaande, tijdens Uw bezoek mede een of ander punt ten genoegen van Indonesië zou kunnen worden geregeld, doch tot dusver zie ik geen hier aangebrachte kwestie, die daarvoor in aanmerking komt:

Teruggrijpend op mijn gesprek van 15 April over het onbehagen van Nederlanders, dat onlangs weer nieuw voedsel kreeg, overhandigde ik Mukarto een drietal nota's:

1. Over incident Vrije Pers in Surabaya;
2. Over de arrestatie van enige Nederlandse apothekers in Camelpokwestie
3. APRA-arrestanten.

Relevante delen dezer nota's worden U per code toegezonden voor het geval U gewenst zou achten hierover aan de pers enige mededeling te doen geven. Over APRA-arrestanten werd met bijzondere nadruk om spoedige genoegdoening gevraagd, hierbij insluitende de in de nota niet vermelde arrestanten onder anderen Merghart, die dezer dagen hongerstaakte en ook de anderen.

In het gesprek, dat wederom in aangename sfeer kon blijven, zeide de Minister, dat het hun, die een beleid wilden voeren voor betere betrekkingen, ook niet steeds gemakkelijk werd gemaakt door wat er in Nederland gebeurde. Op deze duidelijke zinspeling op de herdenking van de Ambonezen zeide ik, dat de Nederlandse autoriteiten onder andere door het verbieden van optochten getracht hadden manifestaties binnen redelijke perken te houden.

Hoge commissaris te Djakarta (Van Bylandt) aan minister van Buitenlandse Zaken (Beyen) en minister zonder portefeuille (Luns), 29 april 1953

Ten vervolge op mij 182 volgen hieronder de teksten van de drie door mij aan Mukarto overhandigde nota's met weglating van de complimenten.

1. 'Het Hoge Commissariaat heeft de eer onder overlegging van een copie aide-mémoire inzake de Nederlandse arrestanten Van Haastert en Frederiks dd. 2 maart 1953 door de plv. Hoge Commissaris aan de wnd. Secretaris-Generaal van het Ministerie overhandigd beleefd op de afdoening van het daarin geformuleerde verzoek aan te dringen.

Het Hoge Commissariaat moge het Ministerie nog eens in herinnering brengen, dat nu bijna 40 maanden lang een aantal zogenaamde APRA-arrestanten in voorarrest vertoeven, zonder dat enige reactie is ontvangen op herhaalde dringende verzoeken zijdens het Hoge Commissariaat tot berechting dan wel in vrijheidsstelling van deze personen.

A fortiori moet het Hoge Commissariaat zijn ernstige teleurstelling uitspreken over het feit, dat zelfs vergunning tot een bezoek aan de voormelde twee arrestanten tot nu toe niet is ingewilligd. Bedoeld verzoek ligt geheel binnen het kader van de normale consulaire zorg, welke in alle rechtsstaten ongehinderd kan worden uitgeoefend.

Het Hoge Commissariaat moge dan ook nogmaals met de grootste nadruk op een zeer spoedige gunstige beslissing op bedoeld verzoek aandringen.'

2. 'Het Hoge Commissariaat moge bekend veronderstellen, welke feiten zich omstreeks 15 April jl. te Surabaja rondom het dagblad de Vrije Pers hebben afgespeeld.

Met leedwezen heeft het Hoge Commissariaat moeten constateren, dat ten deze van een volstrekt onvoldoende bescherming van Nederlandse onderdanen en Nederlandse materiële belangen door de lokale autoriteiten te Surabaja moet worden gesproken. Niettegenstaande het feit, dat reeds twee dagen voor de feitelijke aanval op het gebouw van de Vrije Pers plaats had, de autoriteiten ervan op de hoogte waren, dat zulks kon worden verwacht en niettegenstaande de Nederlandse Commissaris de bevoegde autoriteiten te Surabaja nadrukkelijk had verzocht de nodige preventieve maatregelen te nemen, is eerst een redelijke politiemacht ter plaatse verschenen toen de aanval reeds had plaats gehad.

Voor zover het Hoge Commissariaat bekend is, zijn de hoofdschuldigen aan deze zinloze vernieling niet gearresteerd of vervolgd, doch na een toespraak van de Resident van Surabaja huiswaarts gezonden. Evenmin is een aanbod gedaan om de veroorzaakte materiële schade te vergoeden. Voor de belediging aangedaan aan de beeltenis van HareMajesteit de Koningin zijn geen excuses aangeboden.

Het Hoge Commissariaat ziet zich daarom genoodzaakt met klem te protesteren tegen de wijze, waarop van Indonesische overheidszijde deze aangelegenheid is behandeld en moge de hoop uitspreken, dat door de Indonesische Regering terzake op korte termijn een redelijke genoegdoening aan de Nederlandse Regering wordt verschaft.'

3. 'Op 16 April jl. zijn een drietal Nederlanders te weten de heren Keulemans en Fluitsma, en mejuffrouw R?P Wolf, werkzaam bij drie apotheken hier ter stede, door de economische recherche gearresteerd.

Betrokkenen werden er van beschuldigd het artikel Camelpo voorkomend op de lijst van vrije goederen slechts te hebben willen verkopen op doktersrecept, zonder hiervoor tevoren de toestemming van de bevoegde Indonesische instanties te hebben gevraagd of verkregen.

Hoewel het Hoge Commissariaat zich niet gerechtigd acht de vervolging en berechting van economische delicten hier te lande aan een beoordeling te onderwerpen, stelt het Hoge Commissariaat als onweersprekelijk, dat in iedere rechtstaat ter wereld zekere basisnormen voor de toepassing van vrijheidsontneming gelden. Een daarvan is, dat arrestatie geen automatische inleiding van een rechtsgang is, doch een daad waartoe in principe alleen wordt overgegaan, wanneer verdenkingen van een ernstig misdrijf, vrees voor herhaling daarvan of vrees voor ontvluchting van verdachte bestaan.

Het heeft het Hoge Commissariaat in het verleden reeds vele malen getroffen, dat de economische recherche hier te lande weinig interesse betoont voor een juiste afweging enerzijds van de redelijke belangen van het onderzoek en anderzijds van het slechts bij hoge uitzondering aan te tasten recht van de individu op zijn persoonlijke vrijheid.

Dit klemt in casu te meer waar een vrouw het slachtoffer geworden is van deze methode en op een haar onwaardige wijze is opgesloten in een arrestantenlokaal met elementen van het laagste allooi.

Het Hoge Commissariaat zou het daarom op hoge prijs stellen van het Ministerie te mogen vernemen, dat de Indonesische Regering de nodige instructies aan de betrokken politieinstanties heeft doen uitgaan, waarin deze wordt opgedragen de persoonlijke vrijheid van terzake van een economisch misdrijf verdachte personen slechts in nauwkeurig omschreven gevallen aan te tasten'.